

АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЯК ОДИН ІЗ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Сумбаєва Людмила Петрівна,

директор Фахового коледжу,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: LudmilaSP@krok.edu.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4514-8327>

Акредитація, як і ліцензування освітніх послуг, являється одним із механізмів управління якістю освіти, який «надає можливості для формування культури якості та її оцінювання» [1] і, на наш погляд, є важливим технологічним прийомом управління освітнім процесом, який допомагає адміністрації закладу освіти спрямовувати свою роботу на підвищення його ефективності.

В українській системі освіти акредитація, як і кожний етап її розвитку, має свою історію. Важливу роль у її дослідженні відіграли роботи С. Андрусенка, В. Домніча, Т. Фінікова, О. Шарова. С. Свіжевська у роботі «Розвиток системи акредитації у вищій освіті України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)» визначила на основі історико-структурного дослідження «критерії періодизації розвитку системи акредитації у вищій освіті України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.» та установила наступні періоди: «перший – 1991–1995 рр. – період становлення системи акредитації; другий – 1996–2001 рр. – період інституційного розвитку; третій – 2002–2004 рр. – період оптимізації державної системи акредитації; четвертий – 2005–2014 рр. – період початкової інтеграції; п'ятий – з 2014 р. – євроінтеграційний період» [1].

Оскільки протягом зазначеного періоду коледжі визначалися як вищі навчальні заклади I - II рівнів акредитації, то й процедура, якої вони дотримувалися під час проходження акредитації, відповідала Закону «Про вищу освіту».

Сьогодні в своїй діяльності коледжі керуються Законом України «Про фахову передвищу освіту», у якому в статті 1 пункт 1 зазначено, що акредитація освітньо-професійної програми – це «оцінювання освітньо-професійної програми та освітньої діяльності закладу фахової передвищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості фахової передвищої освіти».

У статті 19 Закону зазначено, що перше рішення про акредитовану освітньо-професійну програму приймається на п'ять років, наступні – строком на десять років. Стаття 9 наголошує, що «акредитація освітньо-професійних програм спеціалізованої фахової передвищої освіти та інституційний аудит закладів спеціалізованої фахової передвищої освіти здійснюються з обов'язковим залученням представників відповідної сфери, які відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Положенням про акредитацію освітньо-

професійних програм» [2]. Наразі Положення про акредитацію знаходиться у процесі затвердження.

Протягом зазначених періодів змінювався перелік документів, які мав надати навчальний заклад для проходження ліцензування та акредитації спеціальності, оскільки змінювалися Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти.

1 червня 1992 р. № 303 була прийнята постанова Кабінету міністрів «Про акредитацію вищих навчальних закладів» [3], яка втратила свою чинність 12 лютого 1996 року, коли була прийнята постанова Кабінету міністрів «Про ліцензування, атестацію та акредитацію закладів освіти» [4].

29 серпня 2003 року приймається нова постанова «Про ліцензування освітніх послуг» [5], а 24 грудня 2003 року з'являється наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження ліцензійних умов надання освітніх послуг, Порядку здійснення контролю за дотриманням ліцензійних умов надання освітніх послуг, Положення про експертну комісію та порядок проведення ліцензійної експертизи та Типового положення про регіональну експертну раду з питань ліцензування та атестації навчальних закладів» [6].

Зміни і доповнення до нього були внесені наказом Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 29 листопада 2011 року. 21 травня 2017 року наказ від 24 грудня 2003 року втрачає свою чинність, оскільки 30 грудня 2015 року Кабінет міністрів затвердив постанову № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти», у якій було зазначено, що «підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за програмами вищої освіти здійснюється відповідно до вимог щодо підготовки здобувачів ступеня молодшого бакалавра» [7]. Умови вступили в силу з 01 вересня 2017 року. 10 травня 2018 р. до наказу були внесені суттєві зміни, які містили корекцію часових термінів впровадження деяких із достатньо важливих вимог ліцензування.

У 2006 році акредитаційна справа мала містити три розділи: «Загальний розділ», який містив у собі 12 пунктів, розділ «Самоаналіз діяльності за спеціальністю», який складався з п'яти пунктів і 14 підпунктів, і розділ «Порівняльна таблиця» - два пункти. Зміст акредитаційних справ, які формувалися у 2011 році, складався з шести пунктів і 29 підпунктів. У 2011 році акредитаційна справа містила десять пунктів і 19 підпунктів.

Найважливішою частиною акредитаційного процесу є самоаналіз навчального закладу щодо діяльності по підготовці фахівців. Ця частина акредитаційної справи теж змінювалася, розпочинаючи з назви (2006 рік – «Самоаналіз діяльності за спеціальністю 2, 2011 рік – «Звіт-самоаналіз за результатами освітньої діяльності», 2020 рік – «Звіт про акредитаційний самоаналіз підготовки фахівців»), хоча основні показники, як на наш погляд, зберігалися постійно.

У всіх трьох розглянутих періодах збереглася «Порівняльна таблиця» відповідності досягнутого рівня освітньої діяльності вимогам акредитування. Але сам зміст частково змінювався, оскільки змінювалися ліцензійні умови провадження освітньої діяльності: ставали іншими формулювання, якісь позиції

зникали, інші з'являлися. Саме ці показники і є основоположними для надання права на провадження освітньої діяльності.

Акредитаційні вимоги до освітніх програм – це не константа, вони постійно змінюються, оскільки їх формування має відповідати запитам часу, вимогам ринку і запитам користувачів освітніх послуг. Саме тому являються ефективним інструментом менеджменту освіти, оскільки допомагають керівникам закладів визначити пріоритети, будувати перспективну траєкторію розвитку і забезпечувати стабільність і процвітання.

Список використаних джерел:

1. Свіжевська С.А. *Розвиток системи акредитації у вищій системі України (кінець XX – початок XXI ст.)*. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Svizevska_14.01.2015_disertac.pdf.

2. Закон України Про фахову передвищу освіту. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T192745?an=280>.

3. Постанова Кабінету міністрів 1 червня 1992 р. N 303 Про акредитацію вищих навчальних закладів (у т.ч. – затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів) http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KMP92303.html.

4. Постанова Кабінету міністрів 12 лютого 1996 року N 200 Про ліцензування, атестацію та акредитацію закладів освіти http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP960200.html.

5. Постанова Кабінету міністрів 29.08.2003 N 1380 «Про ліцензування освітніх послуг» URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2003_08_29/KP031380.html.

6. Наказ МОНУ 24.12.2003 N 847. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0071-04#Text>.

7. Постанова Кабінету міністрів 30 грудня 2015 року № 1187 Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти <https://www.kmi.gov.ua/npas/248779880>.